

RIKSDAGENS PROTOKOLL

1890. Andra Kammaren. N:o 23.

Torsdagen den 27 Mars.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes under detta sammanträde af herr vice talmannen.

§ 1.

Föredrogos och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts nedan-nämnda propositioner till Riksdagen, nemligen:

angående byte af mark mellan kronan och Örebro stad; samt

med förslag till förnyade förordningar angående Sveriges all-männa hypoteksbank och angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efter-rättelse lända.

Till behandling af bevillningsutskottet öfverlemnades Kongl. Maj:ts proposition angående förändrade bestämmelser i fråga om de-naturering af bränvin.

Efter föredragning vidare af Kongl. Maj:ts till Riksdagen aflåtna propositioner *dels* med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet och *dels* angående anslag till en riksförsäkrings-anstalt, beslöt kammaren hänvisa den förra af dessa propositioner till lagutskottet och den senare till statsutskottet, dock under för-behåll, att, derest ett inom kammaren framställt förslag om till-sättande af ett särskildt utskott för behandling af nämnda proposi-tioner blefve af Riksdagens båda kamrar antaget, samma propositioner då skulle till detta särskilda utskott öfverlemnas.

§ 2.

Föredrogos *dels* herr A. Lilienbergs under gårdagens sammanträde väckta förslag att för behandling af Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet och angående anslag till en riksförsäkringsanstalt skulle tillsättas ett särskildt utskott, bestående af sju ledamöter från hvardera kammaren, *dels* ock ett från Första Kammaren ankommet protokollsutdrag, utvisande att Första Kammsren redan för sin del beslutat tillsättande af ett sådant utskott och inbjudit Andra Kammaren att förena sig i detta Första Kammarens beslut; och beslöt Andra Kammaren antaga denna inbjudning; hvarom medkammaren skulle genom protokollsutdrag meddelas underrättelse.

På hemställan af herr vice talmannen, beslöt kammaren vidare, *dels* att utse sju suppleanter för ledamöterna i det sålunda beslutade särskilda utskottet och *dels* att nästa lördag den 29 dennes företaga val af dessa ledamöter och suppleanter.

§ 3.

Föredrogos och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtanden n:is 40, 41, 42, 43 och 44.

§ 4.

Efter föredragning af Första Kammarens protokollsutdrag, n:o 143, innefattande delgifning af bemälda kammares beslut öfver dess tillfälliga utskotts utlåtande n:o 3 öfver väckt motion angående skrifvelse till Konungen i fråga om samtrafik emellan enskilda telefontät och statens interurbana telefonledningar m. m.; beslöt Andra Kammaren hänvisa detta ärende till behandling af dess tillfälliga utskott n:o 3.

§ 5.

Föredrogos och godkändes lagutskottets förslag till Riksdagens skrivelser till Konungen:

n:o 25, angående sådan ändring i gällande kommunal- och folkskolelagstiftning, att, der kyrkoförsamling består af flera kommuner, hvarje kommun må ega rätt att förvalta sitt skolväsen och inom sig utse skolråd; och

n:o 26, med förslag till förordning angående ändrad lydelse af § 16 samt tillägg till § 63 i förordningen om landsting den 21 mars 1862.

§ 6.

Justerades protokollsutdrag.

§ 7.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>E. Ersson</i> i Arnebo	under	12	dagar fr. o. m. den	29	dennes,
"	<i>L. P. Malmén</i>	"	10	"	"	27 "
"	<i>C. G. Bergendahl</i>	"	14	"	"	28 "
"	<i>J. Ericson</i> i Bore-					
	kulla	"	14	"	"	29 "
"	<i>N. Jönsson</i> i Gam-					
	malstorp	"	12	"	"	29 "
och	" <i>C. A. Andersson</i> i					
	Malmö	"	11	"	"	1 instundande
						april.

Kammarens ledamöter åtskildes kl. 2,48 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Lördagen den 29 Mars.

Kl. 11 f. m.

Herr vice talmannen ledde under detta sammanträde fortfarande kammarens förhandlingar.

§ 1.

Justerades de i kammarens sammanträden den 21 och 22 innevarande mars förda protokoll.

§ 2.

Herr *S. Cederschiöld* hade låtit anmäla, det han till följd af opasslighet vore hindrad att deltaga i dagens sammanträde.

§ 3.

Jemlikt förut fattadt beslut företogos nu val af sju ledamöter och sju suppleanter i det särskilda utskott Riksdagen beslutat till-sätta för behandling af Kongl. Maj:ts propositioner med förslag till förordning angående försäkring för olycksfall i arbetet samt angående anslag till en riksförsäkringsanstalt; och befunnos efter valförrättningarnes slut hafva blifvit utsedde:

till ledamöter:

Herr <i>L. K. Söderblom</i>	med 122 röster,
” <i>A. P. Danielson</i>	” 64 ”
” <i>W. Gibson</i>	” 64 ”
” <i>A. Nordenfelt</i>	” 64 ”
” <i>M. Arhusiander</i>	” 63 ”
” <i>N. Fosser</i>	” 63 ”
och ” <i>F. L. S. Hederstierna</i>	” 61 ”

den sistnämnde efter lottning med herr *G. F. Berndes*, hvilken erhållit lika antal röster;
samt

till *suppleanter*:

Herr	<i>O. A. Brodin</i>	med 91	röster,
"	<i>O. Melin</i>	" 82	"
"	<i>P. Ersson</i> i Vestlandaholm.....	" 80	"
"	<i>J. Johnsson</i> i Thorsberg.....	" 76	"
"	<i>P. Z. Larsson</i> i Upsala.....	" 73	"
"	<i>N. Jönsson</i> i Gammalstorp.....	" 72	"
och	" <i>C. G. P. De Laval</i>	" 70	"

§ 4.

Till kammarens afgörande förelåg till en början lagutskottets utlåtande n:o 33, i anledning af väckt motion om antagande af ny ecklesiastik boställsordning.

Om antagande af ny ecklesiastik boställsordning.

Motionären, herr *O. W. Redelius* hade i sin ifrågavarande, inom Andra Kammaren afgifna motion n:o 1 hemställt, att Riksdagen måtte för sin del antaga ett motionen bilagdt förslag till ecklesiastik boställsordning, men hemställde utskottet, att motionen icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Efter föredragning af ärendet begärdes ordet af

Herr *Redelius*, hvilken inom utskottet varit af skiljaktig mening och nu anförde: Att göra något yrkande om bifall till min motion kan naturligtvis icke komma i fråga, då utskottet icke ens inlåtit sig på någon granskning af densamma. Om utskottet har rätt i den förutsättning, från hvilken utskottet utgår vid sin hemställan om afslag, eller att ärendet skulle vara hvilande hos Kongl. Maj:t, så har jag icke ens skälig anledning att yrka bifall till min vid utskottets betänkande fogade reservation. Min afsigt då jag framlade motionen, eller, rättare sagdt, såsom mitt upptog det vid senaste riksdag fallna förslaget, var just att framkalla ett uttalande från Riksdagens sida, som till innebörden kunde skattas lika med ett Riksdagens beslut om förnyad anhållan hos Kongl. Maj:t att ett nytt förslag i ämnet måtte för Riksdagen framläggas, och för att komma till detta resultat ansåg jag nödvändigt att dels väcka min motion och dels äfven framlägga ett förslag i ämnet, hvilket förslag de bland herrarne, som genomläst detsamma, behagade finna vara i hufvudsak lika med det af sistlidet års Riksdag behandlade, men då fallna författningsförslaget. Det är således här endast en olika uppfattning, som gör sig gällande angående frågans läge efter det beslut förlidit års Riksdag i ämnet fattat. För min del trodde jag, att frågans läge genom Riksdagens beslut hade blifvit ett annat. Utskottet åter anser, att läget är det samma i denna fråga. Sedan Riksdagen

Om antagande af ny ecklesiastisk boställsordning.
(Forts.)

afslagit såväl den kongl. propositionen i ämnet som det densamma bilagda författningsförslaget, trodde jag, som sagdt, för min del att Riksdagen icke hade anledning att vänta någon ny proposition i denna sak af Kongl. Maj:t. Och jag torde hafva fått något, om än indirekt stöd för denna min uppfattning af herr statsrådet och chefen för kongl. justitiedepartementet, då han här i kammaren besvarade herr Wretlinds interpellation. När han då uppräknade de kyrkolagsfrågor, som hvilat hos Kongl. Maj:t, omnämndes icke boställsordningen.

Detta är nu visserligen icke något tillfyllestgörande skäl, det medger jag. Men det går i alla fall i samma riktning som mina tankar, då jag nedskref denna motion. Emellertid är det så, att ärendet verkligen hvilat hos Kongl. Maj:t, och att Riksdagen sålunda har skälig anledning att vänta en förnyad proposition med förslag till ecklesiastisk boställsordning, så är jag dermed belåten och kan anse det med motionen afsedda ändamålet vunnet, nemligen att hålla frågan vid lif. Men jag ser å andra sidan icke heller något, som hindrar Riksdagen, om den vill saken, att skriva till Kongl. Maj:t i ärendet. Men jag vill icke nu utbreda mig öfver denna sak, och på sjelfva ämnet skall jag icke alls inlåta mig, då detta icke undergått någon föregående behandling inom utskottet, utan jag inskränker mig till att hemställa, att kammaren måtte besluta att återremittera ärendet till utskottet i syfte att få till stånd en skrivelse till Kongl. Maj:t i reservationens riktning.

Vidare yttrade:

Herr Wendt: Då några förändrade förhållanden icke inträdt, sedan denna kammare vid förra riksdagen afslog Kongl. Maj:ts proposition i samma ämne som nu föreligger, ber jag att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr Sundberg i Vexjö: Ehuru den nu gällande lagstiftningen angående byggnads- och underhållsskyldigheten vid ecklesiastiska boställen är i hög grad bristfällig och väl alla med motionären erkänna att en ny lagstiftning på detta område är af stort behof påkallad, finner jag mig likväl på de skäl, som blifvit i utskottets betänkande anförda, böra afstyrka bifall såväl till motionen som till motionärens i dag gjorda yrkande om återremiss för att få till stånd en skrivelse i ämnet till Kongl. Maj:t. För min del kan jag icke se annat än att ärendet för närvarande *hvilat* hos Kongl. Maj:t och att Riksdagen, så fort sig göra låter, har att derifrån emotse ett nytt förslag i ämnet. Jag yrkar alltså afslag icke blott å motionen utan äfven å motionärens yrkande om återremiss.

Herr Smedberg: Jag skall be att få gifva tillkänna att jag i mångt och mycket delar motionärens mening och att jag hade trott, att man i utskottet åtminstone så till vida bort gå motionären till mötes, att man hemställt att öfverlema ärendet till Kongl. Maj:t med en skrivelse, för att hans förslag måtte kunna komma i öfvervägande

i sammanhang med den utredning som enligt Kongl. Maj:ts beslut försiggår hos kammarkollegium i och för uppgörande af förslag till ny ecklesiastik boställsordning. Men detta mötte inom utskottet så mycket motstånd från visst håll, att det ej fans någon möjlighet att genomdrifva det. Nu tror jag emellertid att, sedan Riksdagens Första Kammarare redan godkänt utskottets afstyrkande hemställan, det icke tjenar något till att återremittera ärendet till utskottet, hvilket endast skulle föranleda, att utskottet genast lemnade ärendet tillbaka till kammaren, med tillkännagifvande att återremissen icke föranledde någon åtgärd. Jag hoppas likväl att motionärens förslag icke skall hafva framkommit alldeles förgäfves, utan medföra åtminstone någon nytta, då jag antager för gifvet att den, som för regeringen skall föredraga frågan om ny ecklesiastik boställsordning, äfven skall taga kännedom om motionärens förslag och hvad i frågan blifvit inom Riksdagen yttradt. Och på detta sätt torde ganska mycket i motionen komma till nytta, då frågan förekommer hos regeringen, äfven utan att Riksdagen aflåter någon skrifvelse i ämnet. Såsom jag redan nämnt, tjenar det icke något till att återremittera frågan till utskottet, utan hemställer jag, att kammaren måtte besluta att låta vid utskottets utlåtande bero, derå jag anhåller om proposition.

Om antagande af ny ecklesiastik boställsordning.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad samt propositioner gifvits å de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 5.

I ordningen förekom härefter ett från Första Kammararen ankommet protokollsutdrag, n:o 135, med delgifning af bemälda kammares beslut öfver dess andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 1 (i samlingen n:o 2), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning, huru vida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna ikläda sig ansvar för förluster, som af embetsmän genom felaktig embetsförvaltning vållas.

Efter det så väl berörda protokollsutdrag som Första Kammararens i ämnet fattade beslut blifvit upplästa, anförde

Herr Thestrup: Sedan Andra Kammararen på tillstyrkan af sitt tillfälliga utskott hemställt att Riksdagen i skrifvelse till Kongl. Maj:t måtte anhålla, "det Kongl. Maj:t täcktes, efter föregående utredning, taga i öfvervägande, huru vida och under hvilka vilkor statsmagten må kunna, till befrämjande af ett betryggadt rättstillstånd, ikläda sig ansvar för skada och förluster, som af statens embetsmän genom felaktig embetsförvaltning kunna blifva enskilde samhällsmedlemmar tillskyndade, samt derefter till Riksdagen göra den framställning i ämnet, som af omständigheterna må finnas påkalla", så har Första Kammararen, till hvilken ärendet sedermera inkommit, jemlikt sitt tillfälliga utskotts utlåtande beslutit en skrifvelse som är i

full öfverensstämmelse med den, som Andra Kammaren redan beslutit, med den skillnad, att, på sätt protokollsutdraget utvisar, der tillagts orden: "utöfver hvad i sådant afseende redan finnes stadgadt". Dermed åsyftas de redan förut i anledning af Riksdagens underdåniga skrivelser tillkomna lagarne af den 12 mars 1886 om ersättning för skada till följd af jernvägs drift samt angående ersättning af allmänna medel åt oskyldigt häktade och dömda. Då från denna kammars sida icke något hinder kan eller bör möta för att biträda detta Första Kammarens beslut och det är nödigt att de beslut kamrarna fatta rörande den ifrågasatta skrivelserns innehåll äro fullt lika, så får jag hemställa att Andra Kammaren måtte biträda den af Första Kammaren antagna formulering af skrivelserna till Kongl. Maj:t i denna fråga.

Vidare yttrades ej. Med frånträdande af sitt förut i ämnet fattade beslut, beslöt nu Andra Kammaren biträda det beslut, som Första Kammaren i ämnet fattat.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 7 (i samlingen n:o 21), i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t, rörande ändring i gällande bestämmelser om kostnadsersättningar för syner och ekonomiska besigtningar å ecklesiastiska boställen.

§ 7.

Om efterskänkande af eller nedsättning i betalningsskyldigheten för ett från riksbanken utlemnadt lån.

Härefter förekom till behandling bankoutskottets utlåtande n:o 8, i anledning af motion om efterskänkande af eller nedsättning i den landtbrukaren C. M. Bergman i Yllestad Bakersgård affordrade betalning för ett från riksbanken utlemnadt lån.

Med tillstyrkande af ena alternativet i berörda, inom Andra Kammaren af herr *J. Smedberg* väckta motion, n:o 64, hemställde utskottet i detta utlåtande:

"att, derest landtbrukaren C. M. Bergman i Yllestad Bakersgård, inom en månad efter delfäendet af Riksdagens beslut i ämnet, å ifrågavarande skuld, utgörande 1,198 kronor 54 öre jemte ränta, inbetalar hälften af så väl återstående kapitalet som räntan, bemålde Bergman må från vidare betalningsskyldighet för det Claes Johansson i Bossgården Vistorp under den 29 september 1886 beviljade lån å 1,600 kronor befrias."

Emot denna utskottets hemställan hade reservationer anmälts:

af herr *P. O. Hörnfeldt*;

af herr *C. H. Nordenfeldt*; samt

af herrarna *A. V. Ljungman* och *A. Svenson* i Edum.

Ordet begärdes af

Herr Ljungman, som yttrade: Såsom kammarens ledamöter finna, har herr Smedbergs motion, som delvis blifvit tillstyrkt af bankoutskottets flertal, varit remitterad till bankofullmäktige, som enhälligt afstyrkt motionen på grund af *principiella betänkligheter*. En minoritet inom bankoutskottet har delat dessa betänkligheter och anfört reservationer mot utskottets hemställan. Det torde vara onödigt att här anföra skälen dertill, då bankofullmäktiges yttrande finnes i utskottsbetänkandet ordagrant infördt öfverst på sidan 5 och då dessutom i en af herr Nordenfelt afgifven reservation saken är ytterligare utredd. Jag inskränker mig därför till att på de skäl, som sålunda anförts, yrka afslag på så väl utskottets hemställan som herr Smedbergs motion.

Vidare anförde:

Herr Smedberg: Jag vill icke klandra reservanterna för deras uttalade mening, som afviker från majoritetens inom utskottet, ty frågan kan nog ses från olika synpunkter. Men äfven om man betraktar den från strängt juridisk synpunkt torde man likväl finna, att här föreligga så kallade mildrande omständigheter, ty af de processhandlingar, som angå rättegången emot Adam Johansson och hvilka finnas anförda å sidan 3 i utskottsbetänkandet inhemtas, att denne icke kunnat neka till att han gifvit Bergman tillåtelse att teckna hans namn å den första reversen, men trott sig, såsom det heter, "med ed kunna bekräfta att han icke genom berörde Bergman låtit teckna sig som borgesman i den andra reversen". Nu var det likväl så, att när Adam Johansson bad Bergman teckna hans namn, ingen revers skrefs vid detta tillfälle, emedan man saknade skrifmaterialier, utan reversen skrefs sedermera af Bergman, som på grund af Adam Johanssons förut lemnade löfte tecknade hans namn. Men i reversen förekom ett formfel, som gjorde att den icke blef antagen i afdelningskontoret. Bergman trodde sig då vara i sin goda rätt, då han äfven tecknade Adam Johanssons namn på en ny revers, hvarvid den kasserade reversen annullerades, hvarför Adam Johansson icke kunde sökas på denna revers. De öfriga borgesmännen på den senare reversen, hvilka icke nekade för sina namn, kommo emellertid på obestånd och gjorde konkurs. Adam Johansson fick då klart för sig att hela ansvaret för skulden kunde komma att drabba honom och då hittade han på att göra den invändningen, att han icke låtit teckna sitt namn å reversen. Jag tror icke heller, att Bergman ur juridisk synpunkt kan anses skyldig att betala ifrågavarande lån, och jag styrkes i denna min uppfattning deraf att trovärdiga personer meddelat mig, att dylika mål förevarit vid domstolarne, men dessa hafva icke kunnat ålägga betalningsskyldighet, då man icke skrifvit några falska handlingar. Jag medgifver emellertid, att Bergman handlat oförsigtigt genom att skriva Adam Johanssons namn under den sista reversen, ehuru det gälde samma lån, som den första reversen afsåg och å hvilken Bergman

*Om efterskänkan-
de af
eller nedsätt-
ning i betal-
ningsskyldig-
heten för ett
från riksbanken ut-
lemnadt lån.
(Forts.)*

*Om efter-
skänkande af
eller nedsätt-
ning i betal-
ningsskyldig-
heten för ett
från riks-
banken ut-
lemnadt lån.
(Forts.)*

anmodats skrifva Johanssons namn. För denna oförsigtighet anser jag också att Bergman får plikta tillräckligt genom att nödgas betala halfva beloppet af i fråga varande skuld jemte ränta, d. v. s. mera än 600 kronor. Afslår nu Riksdagen detta, kan Bergman låta domstol afgöra saken och då blifver han kanske frikänd från all betalnings-skyldighet. För riksbanken är det belopp, som det här gäller, en obetydlighet, men för Bergman, såsom en mindre jordbrukare, är summan mycket känbar. Jag tror därför, att kammaren godt kan bifalla utskottets förslag.

Hvad styrelsen för riksbankens afdelningskontor i Jönköping yttrar i detta ärende, tager jag mig friheten att uppläsa. Den säger: "att Bergman är en för sin stora rättrådighet allmänt aktad man; att han i sina vederhäftighetsbevis och upplysningar visat sig mycket samvetsgrann och pålitlig och utan tvifvel i föreliggande fall endast låtit sig förleda till oförsigtighet af för mycken tillit till be-mälde Johansson;

att, då Bergman befinner sig i rätt långt framskriden ålder och hans helsa numera är vacklande samt han ej eger mer än hvad som är för hans existens nödvändigt, lånets fulla inbetalning skulle blifva för honom ytterst kämbart; samt till sist

att Johansson, om tillfälle icke yppats för honom att genom ed fria sig från krafvet, sannolikt i så god tid realiserat sina tillgångar, att för bankens fordran ej funnits något att tillgå.

Beträffande andra vittnet å ifrågavarande handling får styrelsen meddela, att anspråk om godvillig ersättning ej blifvit hos honom gjord, på grund deraf att han är i tjänst hos sin fader samt saknar helt och hållet några tillgångar." Så är förhållandet. Adam Johans-son skänkte också bort sina tillhörigheter, så att hos honom fans ingenting att taga.

Afdelningskontorets styrelse säger vidare: "Den svåra kris, som under åren 1886 och 1887 hemsökte flera socknar i Vartofta härad, är nogsam bekant, liksom ock att styrelsen någon tid efter kontorets öppnande af förekommen anledning måste entlediga åtskilliga af styrelsen för riksbankskontoret i Göteborg ursprungligen antagna betygsgifvare. På grund af det osäkerhetstillstånd, som rådde bland den landtbrukande befolkningen inom vissa delar af häradet, var det därför med icke ringa svårighet förenadt att i de entledigade betygsgifvarnes ställe erhålla lämpliga personer, benägna att mottaga förtroendet att meddela vederhäftighetsbevis å länehandlingar, afsedda att vid kontoret belånas. Först effer stora betänkligheter åtog sig Bergman detta uppdrag. Det sätt, hvarpå han fullgjort det samma, har städse burit vittne om god personkänedom, noggrannhet och pålitlighet, hvartill kommer, att Bergman genom upplysningar och resor utan anspråk på ersättning lagt icke ringa nit i dagen för att vara styrelsen till tjänst under dess bemödanden att bringa ordning och reda i läneför-hållandena inom Vartofta härad."

På grund af allt detta anhåller jag, att kammaren måtte bifalla bankoutskottets förslag.

Herr Hörnfeldt: Den föreliggande frågan är icke af någon synnerlig vikt beträffande beloppets storlek, och skulle man döma efter det utlåtande, som styrelsen för afdelningskontoret i Jönköping afgifvit, skulle man kunna tro, att denne Bergman vore en mycket pålitlig person. Men ser man närmare efter i handlingarne, skall man finna, att Bergman handlat temligen lättsinnigt. Han har tecknat vederhäftighetsbevis på lånehandlingar, der hvarken låntagaren eller löftesmännen varit solida, enär det ju visat sig, att de icke haft något att betala med. Vidare har Bergman sagt, att så väl låntagaren som löftesmännen i hans närvaro tecknat sina namn, men han har sedermera inför rätta måst vidgå, att hvarken låntagaren eller löftesmännen varit närvarande, då han skrivit beviset. Detta ådagalägger minst sagt lättsinne, och skall man uppmuntra sådant, kommer man säkerligen till ett annat resultat än man önskar. Det må nu vara att afdelningskontoret i Jönköping tillstyrkt detta efterskänkande och sagt, att mannen är redbar och i små omständigheter. Men jag vill fästa uppmärksamheten derpå, att det icke vittnar om rättrådighet att under-teckna en uppenbart oriktig vittnesmening och för öfrigt har jag hört att han icke skall vara i så små omständigheter. Bergman har också, utan att låta sig lagsöka eller hänskjuta saken till domstol, ställt säkerhet för riksbankens hela fordran, och detta visar ju, att han sjelf ansett, att han icke kunde undgå att betala. Han har ju derigenom erkänt sig skyldig att erlägga hela beloppet.

Jag säger ännu en gång, att den ifrågavarande summan är obetydlig, men jag har icke såsom ledamot af bankoutskottet ansett mig kunna tillstyrka ett eftergifvande af riksbankens rätt, då jag fann, hvilka transaktioner Bergman låtit komma sig till last. Jag tillåter mig därför också att nu yrka afslag på utskottets förslag.

Herrar Göransson, Rydin och Jonsson i Myre instämde häruti.

Herr Ericsson i Norrby: Af utredningen i ämnet framgår, att Bergman handlat på god tro och utan afsigt att tillskynda riksbanken någon förlust. Derfor tror jag icke att han bör drabbas af full betalningsskyldighet, såsom reservanterna här ifrågasätta. Och då bankoutskottet nu föreslagit att gå en medelväg, tycker jag att Riksdagen kunde vara dermed belåten. Jag anser också, att utskottet framlagt så talande skäl för sin framställning, att jag för min del icke kan annat än tillstyrka bifall till utskottets förslag, sådant det föreligger.

Herr Smedberg: Den omständigheten, som herr Hörnfeldt åberopat, att Bergman i det utfärdade vederhäftighetsbeviset sagt, att både låntagare och löftesmän vore solida, kan väl icke läggas Bergman till last, om någon eller några af dessa personer sedermera kommit på obestånd. De voro hemmansegare och kända såsom solida karlar, men hade såsom vanligt gått i borgen för andra, som stupat, hvarigenom deras lott också blef att falla. Men icke kunde Bergman genom det utfärdade vederhäftighetsbeviset anses svara för att personerna i fråga i all framtid voro vederhäftiga och ej kunde blifva

Om efterskänkande af eller nedsättning i betalningsskyldigheten för ett från riksbanken utlemnadt lån.
(Forts.)

*Om efter-
skänkande af
eller nedsätt-
ning i betal-
ningsskyldig-
heten för ett
från riks-
banken ut-
lemnat lån.
(Forts.)*

insolventa. Han afgaf sitt intyg på grund af den kändedom han för tillfället egde om dem, och den omständigheten, att han hos afdelningskontoret förbundit sig att framdeles infria skulden, visar ju hans stora rättrådighet — han ville nemligen icke processa sig ifrån denna sak, utan hoppades på Riksdagens beredvillighet, att befria honom från betalningsansvar, hvadan han ock godvilligt ställt säkerhet för skulden intill dess Riksdagens beslut kan honom tillhandakomma.

Herr Östberg: Den fråga, som nu föreligger, kan visserligen synas ganska obetydlig, men i min tanke är den dock icke så liten, och jag vill därför yttra några ord i saken.

Vore det här fråga helt enkelt om ett ömmande fall, såsom t. ex. att afstå från utkräfvande af sista skärfven, som annars skulle kunna rädda en person från att falla fattigvården till last, skulle jag icke yttra mig deremot. Men här föreligga icke några sådana ömmande omständigheter, utan här gäller, huru vida man skall efterskänka följderna af ett felaktigt förfarande. Jag skall be att i detta afseende få göra en jemförelse. Om man antager, att Bergman genom origtiga uppgifter af Johansson låtit förleda sig till att teckna borgen för denna skuld och Bergman sedan ålagts att betala beloppet, så hade enligt min tanke lika ömmande omständigheter som nu varit för handen och lika stor anledning förefunnits att efterskänka denna riksbankens fordran. Man skulle med samma styrka kunnat åberopa, att Bergman är en för sin stora rättrådighet allmänt aktad man samt att han i sina upplysningar visat sig mycket samvetsgrann. Man hade lika väl kunnat erinra om hans höga ålder och vacklande helsotillstånd och man hade lika väl kunnat framhålla, att han vid föregående tillfällen gjort banken stora tjänster. Men för min del får jag säga, att, om jag hade att välja mellan dessa två fall, skulle jag hellre vilja efterskänka ett bankens kraf mot honom på grund af borgen än på grund af hvad som förekommit i nu förevarande fall. Hvarför skulle man icke sätta det i fråga i det ena fallet? Jo, därför att det förekommit hundratals, för att icke säga tusentals, gånger att personer på grund af borgen, ingången i god tro, utan vidare blifvit nödsakade att betala ut rätt stora summor. Här föreligger ett annat förhållande, och då personen i fråga begått en obetänksamhet eller ett fel — man må nu rubricera det huru som helst — så bör han också stå till svars för hvad han gjort.

Jag tror att bankerna i allmänhet och framför allt riksbanken har en rätt ansvarsfull pligt att vårda den allmänna affärsmoralen och se till att ordning i affärer iakttages och jag anser att i detta fall det icke föreligger någon anledning hvarför man skulle efterskänka krafvet.

Jag ber därför att få yrka afslag å utskottets hemställan.

Herr Dahlberg: Jag ber endast få säga, att jag för min del anser att reservanterna uttalat fullgoda skäl för sitt yrkande om afslag. Jag tror att, om jag endast följde min känsla, skulle jag utan tvifvel rösta för eftergift af riksbankens här ifrågavarande fordran,

men i detta fall måste förståndet reglera känslan. En felaktighet af ganska betänklig art har blifvit begången och jag tror icke att riksbanken, som allt mer och mer bör sträfva efter att blifva en mönsterpenningeanstalt, bör just i detta hänseende gifva prejudikat på eftergifter. Jag yrkar afslag.

Om efterskänkande af eller nedsättning i betalningsskyldigheten för ett från riksbanken utlemnadt lån.
(Forts.)

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de gjorda yrkandena gaf herr vice talmannen propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag å så väl nämnda hemställan som den i ämnet väckta motionen, och fann herr vice talmannen den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad. Som votering likväl begärdes, blef nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som vill, att kammaren afslår så väl hvad bankoutskottet hemställt i dess utlåtande n:o 8 som den i ämnet väckta motionen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, har kammaren bifallit utskottets nämnda hemställan

Omröstningen utföll med 83 ja och 36 nej; och hade kammaren alltså beslutat i enlighet med ja-propositionens innehåll.

§ 3.

Företogs handläggning af bankoutskottets memorial n:o 9, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1889.

Angående användande af 1889 års bankovinst.

I sin till Riksdagen aflättna proposition om statsverkets tillstånd och behof hade Kongl. Maj:t föreslagit, att af riksbankens vinst för nämnda år måtte för statsverkets ändamål anvisas 1,300,000 kronor.

Deremot hade i två särskilda inom Andra Kammaren afgifna motioner, den ena, n:o 29, af herr *J. Ericsson* i Norrby m. fl. och den andra, n:o 158, af herr *N. S. Håkansson*, yrkats, att hela bankovinsten för år 1889 måtte blifva bibehållen åt riksbanken.

Utskottet hemställde under *mom. 1* af förevarande utlåtande, att af riksbankens under år 1889 upplupna vinst ett belopp af 1,300,000 kronor måtte öfverlemnas till statsverket, samt återstoden, 1,321,725 kronor 81 öre, i riksbanken bibehållas.

I afgifven reservation yrkade emellertid herrar *P. O. Hörnfeldt*, *M. Dahn*, *A. Hansson* i Solberga, *O. Andersson* i Lyckorna, *A. V.*

Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)

Ljungman, L. Norrby och *A. Svenson* i Edum, att riksbankens vinst för nästlidna år måtte i sin helhet för riksbankens räkning bibehållas.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde

Herr Ericsson i Norrby: Då utskottet afstyrkt de väckta motionerna, så torde det icke vara mycket hopp om att de skola vinna bifall i kammaren.

Emellertid har utskottet varit långt ifrån enigt om det beslut, hvartill det kommit. Det är icke mindre än sju af Andra Kammarens ledamöter i bankoutskottet, som reserverat sig häremot.

Utskottet har bland annat anført: "Riksbanken har ej för något särskildt ändamål behof af hela 1889 års vinst, och hvad beträffar motionärernas önskan att bereda medel för ytterligare utvidgning af riksbanken medelst nya afdelningskontor, så äro, om sådan utvidgning skulle redan under innevarande år anses böra ske, riksbankens tillgångar, förutom en till högst betydligt belopp uppgående obegagnad sedelutgifningsrätt, för dylikt ändamål fullt tillräckliga äfven utan att dervid nu ifrågavarande bankovinstmedel tagas i beräkning." Visserligen, men om det skulle blifva fråga om att utvidga riksbankens verksamhet, såsom blifvit ifrågasatt, genom att anlägga ett afdelningskontor i hvarje provins för att öfvertaga privatbankernas verksamhet, så skulle de medel, som nu finnas, vara behöfliga och antagligen litet mera till. Vidare har anförts, att endast då stora byggnadsföretag förelegat, det undantaget gjorts, att hela riksbanksvinsten blifvit för bankens egen räkning reserverad. Ja, men äfven nu föreligga ju stora byggnadsföretag. Visserligen finnas härför stora fonder att tillgå, men då man ännu icke är på det klara hvarest man skall förlägga riksbankshuset, så vet man icke till hvad kostnaden för detta hus kan komma att uppgå.

Ett annat skäl, som föranledt mig och äfven den andre motionären att väcka denna motion, är att, såsom det heter i den vid utskottets memorial fogade reservationen, att: "enligt vår åsigt något statsverkets behof af andel i riksbankens vinstmedel för nästlidna år synbarligen icke förefinnes, samt i öfrigt intet fullgiltigt skäl kunnat anföras mot att icke Riksdagen äfven i år bör frångå den eljest såsom regel sedan 1875 följda grundsatsen om fördelningen af riksbankens vinstmedel mellan statsverket och riksbanken med ungefär hälften åt vardera för att i stället, i öfverensstämmelse med hvad åren 1886 och 1888 beslöts, bibehålla samma vinst hel och hållen åt riksbanken." Mig synes därför riktigast, att, när statsverket icke är i behof af dessa medel, desamma för riksbankens räkning bibehållas.

På grund häraf ber jag få yrka afslag på utskottets betänkande och bifall till de i ämnet väckta motionerna.

Häruti instämde herr *Ekeborgh*.

Herr Hörnfeldt yttrade: Efter de besparingar, som Riksdagen redan gjort i afseende å de framställda anslagen på hufvudtitlarne, och

de, som möjligen ännu kunna komma att göras, är det väl uppenbart att hvarken större eller mindre del af bankovinsten kan anses behöflig för statsverkets behof. Reservanterna hafva derfor utgått från den åsigten, att, om man nu skulle vilja spara bankovinsten till framtida behof, på sätt utskottet antydt i sin motivering, der man visserligen äfven erkänt, att hvarken större eller mindre delar af bankovinsten för närvarande erfordrades för statsverkets behof, men ändå vill öfverföra hälften deraf till statsverket, man har lika stor garanti för att dessa medel skola bibehållas såsom reserv för framtida behof och användas lika bra, om de ligga i riksbanken och möjligen disponeras af bankstyrelsen, som om de skola ligga såsom öfverskott i statskassan. Jag tror att dessa skäl och hvad reservanterna anfört eller att det för närvarande icke är behöfligt för statskassan att taga någon del af bankovinsten, tala tillräckligt för att hela vinsten måtte få disponeras för bankens eget behof.

Jag anhåller för den skull om afslag å utskottets förslag i punkten 1 och bifall till den vid betänkandet fogade reservationen som innehåller, "att riksbankens vinst för nästlidna år, uppgående till 2,621,725 kronor 81 öre, må i sin helhet för riksbankens räkning bibehållas."

Med herr Hörnfeldt förenade sig herrar *Eriksson* i Elgered, *Olsson* i Kyrkebol, *Pehrsson* i Önnerud, *Bruse*, *Bromée*, *Holm*, *Holmgren*, *Carlsson* i Nysäter, *Truedsson*, *Erikson* i Myckelgård, *Lundström*, *Peterson* i Hasselstad, *Jonsson* i Myre och *Andersson* i Baggböle.

Ordet lemnades härefter till

Hans excellens herr statsministern friherre Åkerhielm, som yttrade: De många instämmanden, som följt på de båda afgifna yrkandena, ingifva just icke mycken förhoppning att kammaren skall vilja särdeles välvilligt lyssna till det försvar för det i och med dessa yrkanden afstyrkta förslag i kongl. propositionen n:o 1, hvilket jag varit med om att tillråda Konungen att för Riksdagen framlägga. Det må väl dock ursäktas mig, om jag anser det oundgängligen nödvändigt att framhålla de skäl, som enligt min tanke tala för att vid denna riksdag föreslå att halfva bankovinsten borde ingå till statsverket. Det hufvudsakliga skälet, hvarför jag ansett ett sådant förslag böra framläggas äfven denna gång, har icke varit endast det, att man på senare tider i allmänhet kommit öfverens kamrarne emellan att stanna vid en sådan fördelning af bankens vinst mellan banken och statsverket, utan det har fast hellre varit det, att jag för min del trott, att, då man vill omhulda en riksbank och göra den, som är en statsinstitution, till landets hufvudsakliga bankinrättning, man också bör för att uppehålla denna banks välförtjenta anseende visa att den eger kraft och förmåga att i någon mån bidraga till statsverkets utgifter. De enskilda bankerna må gifva vida större utdelning än hvad riksbanken anses böra lemna, men *någon* del af bankovinsten bör väl alltid förbehållas det allmänna, då man nemligen i samma ögonblick håller på riks-

Angående användande af 1889 års bankovinst.
(Forts.)

Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)

banken såsom uteslutande en statsinstitution och då man — jag tvekar icke att för min del äfven uttala att jag tillhör denna mening — vill sträfva för uppnåendet af det mål, som man länge kämpat för, nemligen att få riksbanken till ensam sedelutgifvande.

Det torde emellertid kunna vara mig tillåtet att äfven ur bankens synpunkt skärskåda den föreliggande frågan.

Jag dristar nemligen hoppas, att Andra Kammaren, äfven om jag ej inom kammaren har säte, icke skall misstycka, att jag till följd af det mångåriga bestyr med hithörande frågor, som jag på grund af Riksdagens förtroende haft mig anförtrodt, ingår på sjelfva bankfrågan.

I bankoutsnittet har under den tid jag haft äran leda dess förhandlingar denna fråga alltid omsorgsfullt debatterats. Jag har dervid sökt att klargöra och ber att ännu en gång, till den kraft och verkan det kan ega, få inför de närvarande riksdagsmännen af Andra Kammaren framhålla, huruledes den så kallade bankovinsten icke är *full guldvaluta*. Bankovinsten är en boksiffra, utvisande bankens under året enligt förda räkenskaper uppkomna behållning. Huru mycket af denna behållning, som tilläfventyrs kan vara vunnet ur den utländska vaxelportföljen eller utgöres af verklig guldvaluta, kan vara ganska vanskligt att uppgifva. Kunde det anses vara en verklig guldvaluta, som tillföres banken genom att för densamma bespara bankovinsten, ja, då har jag haft orätt i många år och de herrar åter, som gjort denna lyckliga gulduppfinnning, hafva haft rätt. Jag tror för min del icke — och jag står icke ensam om den meningen — att man kan påstå, att bankovinsten är en guldvaluta. Man hör visserligen den invändningen häremot göras: "men för denna besparing kan ju riksbanken uppköpa utländska papper." Ja, detta kan vara sant, men hvarmed betalar riksbanken dessa papper? Med bankovinsten? Nej. Med sedlar? Nej, med utländskt guld och endast med sådant.

Emellertid kan jag mycket väl förstå och förklara, att man till sådana riksbankens ändamål som t. ex. byggandet af riksbankshus, afsättandet af en riksdagshusfond, byggandet af afdelningskontor, då sådana utgifter förelågo, ansåg sig böra för riksbankens räkning bespara bankovinsten. Man förfar då efter fullt rigtiga och sunda finansiella principer. Man afsätter rikets gångbara mynt — sedlar — till utgifter som dermed betalas; men jag kan icke förstå, att man kan anse sig genom denna besparing af bankovinsten verkligen tillföra riksbanken någon styrka. Dess portföljer svälla. Ja, det är sant. Det är såsom en talare i Första Kammaren för några år sedan yttrade: "Riksbanken blir *tjockare* — men *starkare*? Nej." Detta senare är det viktigaste och det är på den förutsättningen ensam man kan grunda anspråken att få riksbankens verksamhet mer utsträckt genom afdelningskontor. För min del skulle jag vara den förste att önska en sådan utsträcktare verksamhet, men der-till fordras ökad guldvaluta, och beviset för att man, genom att åt riksbanken bespara bankovinsten, ökar riksbankens guldvaluta, tror jag, att de, som tänka olika med mig, ganska länge skola blifva skyldiga.

Emellertid, för att återkomma till den verkan bankovinstens inbesparande åt riksbanken eller öfverförande till statsverket skulle ega —

— den fråga, om hvilken jag väl egentligen från denna plats bör yttra mig — ber jag att få förklara, huruledes budgeten — den må nu göras om af Riksdagen och slutligen i statsutskottet få ett helt annat utseende än den hade då den framlades — likvisst skulle hafva fördel af att få räkna sig till godo denna bankovinst, om också blott indirekt. Jag föreställer mig nemligen, att derigenom det önskningsmål, som hägrat för mängden, att man vid denna riksdag skulle undvika något beslut om ökad upplåning, kunde uppnås. Bankovinstens tillgodogörande t. ex. för den norrländska banan skulle ju möjliggöra uppställandet af budgeten så, att den för denna bana tilltänkta obetydliga och, enligt min tanke, fullkomligt sunda upplåningen af två millioner kronor kunde minskas. Bankovinstens användande till undvikande af upplåning är en fördel, som sparar framtiden omsorgen om anskaffandet af den guldvaluta, hvarmed det utländska lånet tid efter annan skall amorteras. Det vore därför, så vidt jag kan förstå, en afsevärd fördel, som kunde vinnas vid budgetens uppgörande, om hälften af bankovinsten öfverlemnades till statsverket, på sätt i den kongl. propositionen blifvit föreslaget. Man kan visst svara mig: "Vi skola nog knappa in på anslagen så mycket, att den der upplåningen i alla fall icke behöfves." Ja, det låter ju nog tänka sig, att så kan ske; men i sådant fall är likvisst den till statsverket en gång öfverförda vinsten, för så vidt jag kan förstå, en sparpennning, som finnes disponibel för en annan Riksdag och som till äfventyrs af en annan Riksdag kan komma att disponeras lättare och bättre, om den förefinnes hos statsverket, än om den reserverats för riksbanken och i dess rörelse en gång indragits. Äfven ur denna senare synpunkt synes det mig vara klokt att fördela bankovinsten på sätt Kongl. Maj:t föreslagit.

Med hvad jag nu sagt vill jag naturligtvis hvarken hafva påstått, att den erfarenhet, jag under många år vunnit, skall vara den absolut riktiga, ej heller att den hos mig och säkerligen hos alla, som någon längre tid befattat sig med slika ärenden, stadgade meningens angående bankovinstens karakter att icke vara guldvaluta skall vara den enda riktiga. Jag har lefvt och lärt tillräckligt länge för att veta, att man kan få motsägelser just från det håll, der man minst väntat det. Men jag tror dock denna gång, att man skall hafva svårt att ställa upp en motsatt mening, grundad på bankvetenskapliga skäl, och kan för min del icke annat än be att, till den kraft och verkan det kan hafva, få upprepa den förklaringen, att man icke genom detta reserverande af hela bankovinsten till riksbanken tillför denna den förstärkning man af ganska lofvärda skäl, hvilka jag fullkomligt gillar, anser önskelig. Att bankovinstens reserverande *stärker* banken, är ett misstag, och det är hufvudsakligen detta jag velat inför kammaren framhålla.

Herr Sundberg i Vexjö anförde: Sedan hans excellens herr statsministern behagat yttra sig i denna fråga gent emot reservanternas uppfattning i saken, återstår för mig endast att, med åberopande af hvad hans excellens anført, anhålla om bifall till Kongl. Maj:ts förslag

Angående användande af 1889 års bankovinst.

och föreliggande betänkande, helst utskottet för ett bifall till det kongl. förslaget framlagt, såsom mig synes, fullgiltiga skäl.

(Forts.)

Herr Hörnfeldt: Jag har begärt ordet hufvudsakligast med anledning af hvad hans excellens herr statsministern anförde. Han uttalade den uppfattningen, att en del af bankovinsten borde användas för statsverkets behof, i likhet med hvad som varit vanligt på sista tiden. Då sådana tider inträffa, att statsverket har behof deraf, är äfven min uppfattning, att större eller mindre belopp af bankens vinst bör till statskassan öfverlemnas. Men när statsverket icke är i behof af någon del af bankovinsten, utan har öfverskott, så kan jag icke finna annat, än att man bör reservera hela bankovinsten för riksbankens egen räkning.

Hans excellens yttrade vidare, att bankovinsten icke är någon guldvaluta, d. v. s. att riksbankens sedlar icke äro någon guldvaluta. Jag är ense med hans excellens äfven deri, att riksbankens sedlar icke äro guldvaluta. Men de kunna göras dertill. Ty det är uppenbart, att man på Stockholms börs eller hvilken annan svensk börs som helst, der utländska vaxlar finnas, kan för riksbankens sedlar köpa upp utländska vaxlar och att de kunna förvandlas till guldmynt. Det låter sig således göra att på det sättet förstärka riksbanken. Genom att låta banken behålla för egen räkning sin vinst af 2,621,725 kronor stärker man ock banken så till vida, som banken icke behöfver inlösa dessa redan infutna sedlar med guldmynt, hvilket den skulle få göra, i fall sedlarne lemnades till statsverket.

Jag har velat göra dessa anmärkningar gent emot hans excellens herr statsministern. Vi hafva förut resonnerat om denna sak i bankoutskottet, då vi hade den äran att hafva honom till utskottets ordförande. Vi kommo icke öfverens om saken då, och vi lära icke heller nu göra det.

Herr Andersson i Löfhult: Jag skall endast yrka afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag, att hela bankovinsten måtte för riksbankens räkning bibehållas.

Herr Lyttkens: Det är temligen fåfängt att söka rubba de personers öfvertygelse, som tro, att genom att banken för behålla sina sedlar man skall kunna öka guld-kassan, och att man på ett dylikt lättvindigt sätt skall kunna åstadkomma guld-tillökning. Hvad guld-kassan beträffar, beror den på helt andra faktorer. Den beror på, huru man i allmänhet inom landet hushållar och huru näringslifvet ställer sig i detsamma. På förhållandet mellan utförseln och införseln, och derpå, huru vida införseln och räntorna på våra utländska skulder icke betäckas af utförseln, beror det, huru guld-kassan ställer sig. När vi hafva missväxt i landet, när icke industrien blomstrar, och när man för ett öfverådigt lefnadssätt, då minskas guld-kassan. När deremot jorden ger goda skördar, och industrien arbetar under goda konjunkturer, samt man för ett sparsamt lefnadssätt och icke

lefver på hufvudstadsviis, då kommer guldkassan att ökas. Det är på dessa faktorer, som guldkassans ställning i riksbanken beror.

Hvad riksbanken beträffar, så är den genom den omvårdnad, som Riksdagen hittills egnat densamma, så doterad med fonder, att få af de penningeinstitut, som dermed äro jemförliga, äro så rikt försedda dermed. Men det är icke någon så stor vinst för en bank att hafva en mängd stora fonder, som den icke kan göra räntebärande. Ty bankens vinst beror på den kredit, som de sedlar hafva, hvilka den släpper ut i allmänna rörelsen, och att dessa sedlar hålla sig ute i rörelsen, samt att banken för öfrigt skötes på ett klokt och omsorgsfullt sätt. Man bör därför icke öfver höfvan och öfver en viss gräns öka en banks fonder, utan fonderna böra stå i förhållande till bankens rörelse och till dess sedelutgifning. Jemför man med den svenska riksbanken den belgiska banken, som också åtnjuter stort förtroende, så finner man, att den belgiska banken har en mycket liten grundfond i förhållande till sin utelöpande sedelmassa, och att den svenska riksbanken har mycket liten sedelutgifning, jemförd med den belgiska, hvars sedelutgifning är mycket större än riksbankens, fastän dess grundfond är mindre. Detta visar, att bankens styrka icke ensamt beror på fondernas storlek, utan på den kredit banken har och på sättet, hur den för öfrigt ordnas och skötes. Den svenska riksbanken har lika stor kredit som den belgiska. Men hvarför skall man då höja bankens fonder, när riksbanken redan nu på långt när icke kan till fullo begagna sin sedelutgifningsrätt, hvilket den icke lär kunna, så länge vi ha så många enskilda sedelutgivande banker, som släppa ut sina sedlar, hvarigenom riksbankens sedlar utträngas. Jag vill nu icke säga annat, än att våra privata sedelutgivande banker också hafva god kredit, ehuru icke så god som riksbanken. Men det förhåller sig så, att utaf två slags myntrepresentativ uttränges alltid det bättre af det mindre goda. Nu går det så till, att privatbankerna taga riksbankens sedlar och gömma dem i kassan för att med riksbankens sedlar så mycket som de behöfva möta den inveling af sina sedlar, som fordras i guld, stort mer sedlar kan riksbanken ej hålla utelöpande, emedan hvad allmänna rörelsen kräfver af sedlar fylla privatbankerna med sina sedlar.

Jag skall nu öfvergå till frågan för närvarande, om riksbanken skall behålla hela eller halfva bankovinsten. Nu säger man, att statsverket icke behöfver dessa penningar, utan att de utgifter, som i budgeten föreligga, genom besparingar kunna minskas. Ja, om vi hade säkerhet för det, så skulle jag kunna vara med om reservanternas förslag. Men dess värre vågar jag icke mycket lita på, att dessa besparingar blifva verklighet. Ty de flesta gemensamma voringarna äro ännu icke afgjorda, och vi veta icke, huru de kunna falla ut. Hittills har min långa erfarenhet inom riksdagen gifvit vid handen, att alltid, då det är fråga om stora summor, har, tack vare medkammarens öppna hand för utgifter, Andra Kammaren i de gemensamma voringarna kommit till korta. Men under sådana förhållanden är det väl skäl att söka ställa så, att man har utsigt att få budgeten att gå i hop, och det behöfves mycket väl att man gör alla

*Användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

Angående användande af 1889 års bankovinst.
(Forts.)

de besparingar man möjligen kan, och hvarom man talade vid riksdagens början, så att man icke, samtidigt med det att riksbanken har svårt att göra sina medel räntebärande, behöfver upptaga nya utländska lån till byggande af de norrländska jernvägarne.

Hans excellens herr statsministern gaf oss vid remissdebatten en lexa; han yttrade, att man vid riksdagens början är mycket sparsam af sig, men att man vid dess slut brukar öfvergifva denna ståndpunkt. Jag får dock säga, att jag nu står på samma ståndpunkt som då riksdagen började, och att jag, just för att vi må slippa att ytterligare upplåna utländskt kapital, yrkar, att det måtte gå med riksbankens vinst jemväl denna gång på det gamla sättet, så att hälften af denna vinst går till statsverket, och riksbanken behåller den andra hälften. Ty riksbanken reder sig ändå, och dess fonder äro tillräckligt stora. Men beträffande statsverket befarar jag, att så icke kommer att blifva förhållandet. Jag får sålunda anhålla om bifall till utskottets förslag.

Herrar *Collander* och *Persson* i Heljebol instämde med herr *Lyttkens*.

Herr *Ljungman*: Jag vill visst icke öfverskatta betydelsen för riksbanken att få behålla dessa medel. Men å andra sidan vill jag påpeka hvad som skulle blifva följden, om riksbanken lemnade ifrån sig af dess egna sedlar ett belopp af 1,300,000 kronor. Följden blefve den, att dessa sedlar utbetaltes för hvarjehanda utgifter af statsverket, och sedan vore ju riksbanken skyldig att inlösa desamma. Således måste det väl ändock innebära ett stärkande af riksbanken, då man beslutar, att den icke skall lemna ifrån sig dessa sedlar.

Utskottet har, så vidt jag kunnat förstå, enhälligt varit af den åsigten, att man endast i undantagsfall bör behålla för riksbankens räkning *hela* bankovinsten, och att man bör följa den sedan 1875 såsom regel tillämpade grundsatsen om fördelningen af riksbankens vinstmedel mellan statsverket och riksbanken med ungefärligen *hälften* åt hvardera. Men utskottets minoritet har ansett, att fullgiltiga skäl till ett dylikt undantagsfall nu föreligga. Ett sådant skäl är det, att statsverket haft mycket stora inkomster genom de pålagda importtullarne. Det andra skälet är det, att Riksdagen genom fattade beslut redan besparat åtskilligt å den af regeringen uppgjorda budgeten. Och det tredje skälet ligger deri, att man verkligen, åtminstone om jag må döma efter önskingarna i denna kammare, framdeles får stort behof af penningar för utförandet af byggnader för riksbankens räkning. Ty det är ju planer å bane att få afdelningskontor i ett stort antal af rikets städer. Men då man inrättar afdelningskontor, nödgas man att bygga hus åt dem, och för att sådant må ske, behöfves det att man eger ett öfverskott å de reserverade medlen att tillgripa. Det är likväl icke gifvet, att man framdeles ett annat år såsom nu kan bereda riksbanken ett sådant öfverskott. Ty man kan icke göra sig alldeles säker på, att äfven då skall uppstå sådant öfverflöd i statskassan som det, hvilket nu förefinnes.

Det är af dessa skäl som minoriteten yrkat, att riksbankens *hela* vinst skulle för bankens räkning bibehållas, och det är med anledning häraf, som jag anhåller om bifall till reservanternas förslag.

*Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr talman, mine herrar! Herr Lyttkens har synnerligen väl, synes det mig, i få ord bekräftat hvad utaf hans excellens herr statsministern här anfördes, särskildt i afseende på hvad som verkligen utgör riksbankens styrka, hvilken är och förblir guldvalutan. Riksbanken får genom den förökade tillgång den erhåller, om den får behålla hela sin vinst, icke större förmåga att utsläppa lån, än den nu har — i fall det är dess egenskap af långifvande bank, som man vill stärka. Det synes nemligen, att riksbanken så litet begagnat den rätt den har att utgifva sedlar, att sammandraget af riksbankens ställning upptager den 28 februari 1890 en obegagnad sedelutgifningsrätt af 34,756,291 kronor 44 öre och den 28 februari 1889 en obegagnad sedelutgifningsrätt af 39,727,718 kronor 6 öre, d. v. s. att riksbanken har tillräckliga valutor för att hafva rättighet att utgifva 34—39 millioner kronor mera sedlar, än den gjort. Det finnes icke tillräcklig säkerhet för att placera alla dessa penningar, och således har riksbanken icke begagnat denna sedelutgifningsrätt. Men skälet hertill har icke varit, att riksbanken icke haft tillräcklig styrka att utgifva sina sedlar, utan skälet har, såsom antyddes, varit det, att det icke funnits tillräckligt många acceptabla lånsökande; och således har riksbanken icke funnit det förenligt med god hushållning att utgifva så mycket sedlar, som den haft rätt till.

Tager nu riksbanken hela den vinst, hvarom frågan gäller, ökas derigenom tillgångar, som riksbanken icke behöfver; och man stärker icke riksbankens ställning, då man icke kan öka guldkassan. Hvar och en vet hvad bankoreglementet stadgar, att riksbankens sedelutgifningsrätt är beroende af dess guldvaluta, men att derutöver riksbanken äfven eger att på grund af andra valutor utgifva sedlar på särskildt bestämda vilkor, samt att den sedelutgifningsrätt, som är baserad på dessa sistnämnda valutor, uppgår till högst 45 millioner kronor. Att denna sistnämnda sedelutgifningsrätt icke varit till fullo begagnad har icke varit beroende på, att icke fonderna varit tillräckliga.

Nu säger man, att det är skäl att stärka riksbanken för att möta de pretentioner, som göra sig gällande — och dem är jag för min del verkligen sinnad att understödja — att få riksbankens afdelningskontor inrättade i de flesta delar af landet. För att derfor kunna möta de kraf, som under årens lopp komme att ställas på riksbanken i de olika landsorterna, borde väl också bankens fonder ökas. Men dessa fonder behöfva icke ökas. Det belopp, hvartill riksbankens fonder skulle behöfva uppgå enligt bankkomiténs förslag, är 50,000,000 kronor. Men för närvarande uppgår riksbankens

grundfond till	40,000,000,
reservfonden till	5,000,000,
och fonden för reserverade medel till	7,000,000

Summa 52,000,000,

*Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

så att riksbanken har tillräcklig styrka att möta en ställning, som endast afser en förökad sedelutgifning, och, för att för framtiden kunna bibehålla denna ställning, är det tillräckligt, i den mån som krafven ökas, att endast lägga upp en viss procent af bankovinsten årligen.

Från synpunkten af att öka bankkontorens antal förefinnes således icke nu någon anledning att öka riksbankens fonder, utan enligt min tanke vore det en ekonomisk misshushållning, då banken icke nu kan tillgodogöra sig sin sedelutgifts rätt.

Häremot invänder man emellertid, att om statsverket erhåller halfva bankovinsten, så kommer den att lemnas till ett improduktivt ändamål, som icke gifver någon ränta, under det att man, om riksbanken finge behålla penningarne, dock skulle kunna tänka sig, att man finge någon ränta. Men då riksbanken ännu har en obegagnad sedelutgifts rätt på en 30—40 millioner, så visar detta, att riksbanken på långt när icke kan göra alla de medel, som stå under dess förvaltning, räntebärande för närvarande, under det att på samma gång, i fall man låter statsverket behålla sin vanliga del af bankovinsten, detta otvivelaktigt kommer att medföra, att man för de norrländska jernbanebyggnaderna behöfver låna upp mindre och förränta mindre kapital, än hvad som annars lärers blifva fallet.

Huru man således vänder på saken, kan jag icke finna, att det är skäl att frångå en god och gammal, sedan 15 år följd princip, nemligen den, att utaf riksbankens vinst statsverket erhåller hälften och riksbanken sjelf behåller hälften. Att den grundsatsen följes för framtiden synes, såvida icke undantagsfall föreligga, väl kunna försvaras. Att nu icke något undantagsfall föreligger, och att det således ej heller är skäl att frångå denna princip, synes bankoutskottet hafva mycket riktigt bedömt.

Herr Rydin: Den föregående talaren har klart och tydligt ådagalagt, att banken icke kan göra sig någon särskild nytta med dessa penningar, och då bör väl riksbanken såsom andra banker lemna utdelning af vinsten till sina principaler, hvilka här utgöras utaf statsverket. Men så säger man, att statsverket har så goda tillgångar, att det icke är skäl, att statsverket får dessa penningar, utan att det är bättre att förvara dem hos riksbanken. — I detta afseende ber jag att få fästa uppmärksamheten på, att då det är fråga om att låna för de norrländska jernvägsbyggnaderna, så visar ju detta, att statsverket har användning för penningarne. Den starka ökningen, som på vissa titlar inom riksstaten förekommer, lägger också i dagen, att man behöfver förstärka statsverkets förlagskapital. Statsverket kan således få nytta af penningarne, särskildt derigenom, att man med det tillskottet slipper att upplåna så mycket för byggandet af jernvägarne i norra delarne af landet.

Då jag således tror, att det öfverensstämmer med god hushållning, att man jemväl nu vidblifver den redan gamla principen, att

hälften af bankovinsten reserveras för banken och hälften lemnas till statsverket, anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Angående användande af 1889 års bankovinst.
(Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Larsson* i Upsala och *Lund*.

Herr E. W. Carlson: Herr talman, mine herrar! Jag skulle nästan vara frestad att instämma med reservanterna i deras yrkande, att riksbanken skulle få behålla hela denna bankovinst, om jag nemligen kunde tro, att man derigenom kunde påskynda den dag, då riksbanken upphörde att upplåna penningar. Ty jag är särskildt emot, att riksbanken gifver ut räntor på upplåna penningar, under det att den har 34—39 millioner kronor liggande obegagnade. Men då jag tyvärr icke har stora förhoppningar, att denna åtgärd skulle påskyndas på detta sätt, kan jag icke på dessa grunder biträda reservanternas åsigt. Ty så länge riksbanken icke kan bättre placera och förvalta sina penningar, än hvad hittills visat sig, så tror jag icke, att det är bättre att riksbanken får behålla hela vinsten, än om man gifver ut en del deraf till statskontoret. Jag tror, att statskontoret kan långt bättre och nyttigare göra användning för penningarne, än hvad riksbanken kan göra.

Jag kan icke annat än uttala min förundran öfver reservanterna och den mening i bankfrågor, som vid flera tillfällen från det hållet uttalats. Det har nemligen varit fallet vid flera tillfällen, då det har varit fråga om inrättande af afdelningskontor i de olika residensstäderna, att man såsom skäl för att så fort som möjligt få afdelningskontor inrättade framhållit, att man härigenom hoppades få räntenedsättning och billigare kapital i de skilda orterna. — Ja, om detta kunde åstadkommas, så vore det en god sak. Ty handeln och industrien äro i behof af billigt rörelsekapital. Men huru skall man genom afdelningskontors inrättande kunna åstadkomma billigt rörelsekapital, så länge riksbanken uppträder som konkurrent i fråga om upplåning af penningar och således bidrager till höjandet af räntan?

Jag har, herr talman, vid ett annat tillfälle haft äran att väcka motion i den vägen, nemligen att riksbanken icke skulle gifva ränta på upp- och afskrifningsmedel, men motionen gick all världens väg, och det ansågs då naturligtvis såsom det lyckligaste. Dock kan jag icke förstå annat, än att det förr eller senare blir nödvändigt, att någonting i den vägen kommer att åtgöras. Under nuvarande förhållanden kan jag icke annat än yrka bifall till Kongl. Maj:ts af utskottet understödda framställning och afslag å reservanternas förslag.

Herr Jonsson i Myre: Herr vice talman! Då jag instämde med utskottets vice ordförande, herr Hörnfeldt, tänkte jag icke begära ordet; och jag fortfar äfven nu att instämma med honom i hans yttrande, likasom jag instämmer i reservationen. Jag begärde ordet med anledning af en talares på hallandsbanken yttrande, att riksbanken hade så stora fonder förut, att den icke var i behof af mer än hälften af bankovinsten och, om jag rätt fattade honom, ansåg han

*Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

till och med att fonderna voro så stora, att riksbanken icke skulle behöfva att vidare bibehålla något af bankovinsten för riksbankens räkning och behof, men talaren var ändock med om att bifalla utskottets förslag.

Men nu är det verkligen utväg för riksbanken att ytterligare kunna utveckla sig och använda dessa medel, om de för bankens räkning bibehållas. Motioner föreligga årligen om inrättandet af afdelningskontor kring hela landet, och genom bifall till sådana motioner skulle man skaffa ett större fält för användandet af penningarne och förräntandet af desamma. I enlighet härmed anser jag, att riksbanken nu med fördel kan använda de penningar, som der kvarhållas, om riksbankskontor komma att inrättas här och hvar i landet, då upplyst är, att riksbankens penningeställning medgifver det. I närvarande stund har riksbanken en vinst af 2,621,725 kronor 81 öre. Utvidgas riksbankens rörelse, och inrättas flera afdelningskontor, är det antagligt, att vinsten kommer att ökas, och att ju mera penningar, som användas i utlåningsrörelsen, vinsten också kommer att blifva större.

Jag får således anhålla om afslag å utskottets hemställan och bifall till reservanternas förslag.

Herr Gumælius: Vi hafva under detta år i riksdagen fått meddelanden från flera olika håll, der man förut varit ytterligt ogynnsamt stämd mot riksbankens utvidgning genom nya afdelningskontor, att man numera har ändrat signaler, och det bebådas till och med, att det skall komma ett förslag från Kongl. Maj:t om nya afdelningskontor, äfvensom att bankofullmäktige skola vara med om saken. Man har förnummit, att många af denna frågas motståndare i riksdagen, som fyllt många sidor i riksdagsprotokollen med invändningar, hafva nu förändrat mening. Det lär vara den nya banklagen, som medverkat till dessa förändrade ståndpunkter. I sammanhang dermed motses ett förslag om ökande af bankens grundfond från 40 till 50 millioner. Då saken så förhåller sig och man har half visshet om, att frågan skall komma fram till Riksdagen nästa år, tycker jag det kunde vara skäl i att icke lemna bort från banken vinsten, äfven om man icke tycker, att banken behöfver den nu. För min del har jag den öfvertygelsen, att om ock ifrågavarande halfva bankovinst icke behöfves för banken och banken tyckes icke hafva synnerligen stort behof af densamma, så förefaller det dock i alla händelser, som om statskassan skulle hafva ännu mindre behof deraf. Och jag delar icke den fruktan, som en talare på stockholmsbanken uttryckte, eller att penningarne skulle vara mera till skada, om de låge i riksbanken, medan de i statskontoret skulle kunna göra gagn. Jag tror tvärtom, att det skulle vara mera skadligt, om statskontoret finge dem, än om banken.

Jag fruktar nemligen, att det skall gå som en talare antydde, då han sade, att vi icke visste utgången af de gemensamma voteringarna, och att det vore för tidigt att disponera öfver behållningen, innan dessa voteringar egt rum. Jag säger detsamma. Men för dem, som vilja hafva fram så mycket som möjligt ur de gemensamma

voteringarna under fjerde och femte hufvudtitlarne, lär ur dessa premisser konklusionen blifva en annan. När statskassan har öfverflöd, hvad tjenar det då att lägga mera dit. Detta statskassans öfverflöd kommer naturligtvis att inverka på de gemensamma voteringarna. Jag har funnit, att oaktadt man från många håll och vid många riksdagar sagt, att ingenting blir gjort för försvarsverket, stiga dock för hvarje år anslagen till krigsväsendet. Och äfven innan de gemensamma voteringarna företagits, hafva kamrarne ställt icke obetydliga nya anslag till krigsministerns förfogande. Jag finner det för min del vådligt att göra frestelsen starkare genom öfverflödet i statskassan att bereda fritt aflopp för sådana medel, som icke äro så väl behöfliga, att de genom sin egen kraft drifvas fram. Vid ett sådant förhållande ber jag få hemställa om bifall till reservanternas förslag.

*Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

Herr Elowson: Jag begärde ordet med anledning af ett yttrande af bankoutskottets ärade vice ordförande. Han sade nemligen, att om också icke för svensk banksedel kan direkt på utländsk ort köpas guldvaluta, så kan man dock för svensk banksedel på Stockholms börs och åtskilliga andra svenska börser köpa vaxel på utländsk ort. Detta skäl skulle må hända kunna vara fullgiltigt, om vaxlar på utländsk ort funnes att få till obegränsad mängd. Men dylika vaxlar representera svenske mäns fordringar af någon utlänning på grund af att en vara blifvit exporterad från Sverige och att svensk man för denna vara eger fordran. Om riksbanken köper upp en del af dessa fordringar, är det klart, att tillgången på dem minskas. Affärsmän, som hafva skulder att betala till utlandet, skaffa sig vanligen medel till betalning af dessa skulder derigenom, att de skicka upp på börser och köpa vaxlar, dragna på utländsk ort. Men om tillgången på dessa vaxlar minskas derigenom, att riksbanken köper upp dem i för hög grad, måste följden blifva den, att affärsmännen nödgas i stället hos riksbanken köpa guld och skicka ut det till utlandet. Jag kan således icke finna, att det är någon egentlig skilnad mellan att köpa guld i utlandet eller att köpa utländska vaxlar på Stockholms börs, ty dylika vaxlar, dragna på solida utländska firmor, kunna alltid om sättas i guld och äro sålunda detsamma som guldvaluta. Till följd häraf kan jag icke se, att en användning af riksbankens vinst för bankens ändamål skulle i någon mån tjena att förstärka riksbankens förmåga att fullgöra sina förbindelser i förhållande till utlandet.

I fråga om bankens ställning till den inländska marknaden är det höjdt öfver allt tvifvel, att i banken redan nu finnas tillräckliga medel att tillgodose alla berättigade låneanspråk. För min del har jag hyst den åsigt, att banken bör öka sin verksamhet genom inrättande af afdelningskontor i landsorten, och kan icke finna, att bankens förmåga att tillgodose detta behof blir större, i fall man hopar svenska sedlar i banken, hvilka sedermera få ligga der, än om man med begagnande af tillgängliga medel nu inrättade dylika afdelningskontor, ty dertill äro bankens tillgångar i denna stund fullt tillräckliga.

Under sådana omständigheter förefinnes nu icke någon anledning att frånga den gamla traditionen, som förut gjort sig gällande, nem-

*Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

ligen att man bör reservera hälften af bankovinsten för riksbankens egen räkning och anvisa resten åt statsverket.

På dessa skäl, herr talman, anhåller jag om bifall till utskottets förslag.

Herr Lyttkens: Om jag hade samma öfvertygelse, som den ärade talaren på örebrobanken nyss uttalade, nemligen att, i fall hälften af bankovinsten nu öfverlemnades till statsverket, ett dylikt beslut skulle medföra ökade fordringar på anslag till militära ändamål, så skulle jag vara med om, att bankovinsten upplades för riksbankens eget ändamål. Men min mångåriga erfarenhet har visat, att det icke går till så som den ärade talaren förutspått. Bankovinstens användande i detta fall har icke det ringaste inflytande på dem, som önska stora anslag till vårt försvarsväsendes utveckling, ty de personer, som härtill vilja gifva så stora anslag som möjligt, taga icke någon hänsyn till, huruvida det finnes penningar eller icke till dessa anslag. Jag för min del fruktar för — och jag upprepar det än en gång — att, om vi icke låta hälften af den för fjolåret uppkomna bankovinsten nu öfvergå till statskassan, få vi sedan se, att en stor upplåning måste ega rum till de norrländska jernvägarne, hvarför jag anser, att det nu vore en stor misshushållning att lägga hela vinsten i riksbanken, hvilken redan nu har en obegagnad sedelutgifningsrätt på 30,000,000—40,000,000 kronor. Att under sådana förhållanden nu ytterligare lägga dit 1,000,000 kronor och sedan kanske behöfva låna penningar i utlandet mot hög ränta, det anser jag vara misshushållning. Jag är och har alltid varit, såsom herrarne veta, en hatare af detta utländska skuldsättningssystem, hvilket vi svenskar under många år drifvit så, att vi knappast hafva reda på huru mycket vi äro skyldiga. Kommunerna, bankinrättningarna, intekningsgarantiaktiebolagen, hypoteksbankerna och jernvägar, alla hafva de utländska lån, och staten såväl som alla andra fortsätter på samma bana, och hvad slutet härpå blifver är lätt att inse. För att någon gång komma derhän att få se *en* Riksdag, som icke vill vara med om skuldsättning i utlandet, föreslår jag, att till statsverket nu som vanligt anvisas den ifrågavarande delen af bankovinsten, på det vi åtminstone i någon mån må hejda den utländska skuldsättningen; och detta är hufvudskälet, hvarför jag för min del kommer att rösta för att staten må få denna andel. Riksbanken kan ju inrätta huru många kontor som behöfves i landet med de medel banken redan har. Om privatbank-sedlarne indragas, komma riksbankens sedlar att vara ute i den allmänna rörelsen, och det är beräknadt, att dertill behöfvas minst 40,000,000—50,000,000 kronor. De för dagliga rörelsen behöfliga, nu utelöpande sedlarne äro hufvudsakligen privatbankssedlar, med undantag af femkronesedlarne, hvilka utsläppas endast af riksbanken. Indragas de enskilda banksedlarne, komma riksbankens sedlar att löpa man och man emellan och icke så genast trycka på invexlingskassorna. Dels af de skäl jag anförde och dels för att ej afvika från den en gång antagna grunden om fördelningen af bankovinsten, vidblifver

jag mitt förra yrkande, att af den uppkomna bankovinsten lemnas hälften till riksbanken och resten till statsverket.

Afviker Riksdagen från den nu i många år följda fördelningsgrunden, får den nu som förr ständiga strider om hur mycket eller litet af bankovinsten skall kvarstanna i banken.

Angående användande af 1889 års bankovinst.
(Forts.)

Häruti instämde herrar *Widström, Björck, Höglund* och *Larsson* i Berga.

Herr Ljungman: Med anledning af den nästföregående talarens yttrande ber jag att få påpeka, att denna frågas afgörande innebär icke att tilldela riksbanken en hel mängd af dess *egna sedlar*, enär riksbankens verkliga *tillgångar* och sålunda äfven riksbankens *vinst* alls icke utgöras af sådana, utan huruvida riksbanken skall lemna från sig riksbankssedlar till ett belopp af 1,300,000 kronor, som deretter för hvarjehanda utgifter utbetalas af statsverket, och hvilka sedlar banken, enligt deras ordalydelse, är skyldig att infria. Detta är frågans verkliga innebörd.

Hvad åter den så mycket omtalade guldfrågan och dess sammanhang med statens upplåning beträffar, är det visserligen gifvet, att, om vi nödgas att taga lån från utlandet, dessa blifva ställda så, att de skola återbetalas i guld. Men de upplånta beloppen inbetalas också till oss i guldvalutor. Och det är sålunda aldeles klart, att huru stora olägenheter vår skuldsättning till utlandet än medfört, har den dock gjort, att guld influtit i landet och särskildt till riksbanken. Jernvägarne i Norrland kunna helt visst byggas för riksbankens sedlar, då dessa ju utgöra lagligt betalningsmedel inom landet, och skulle statsverkets tillgångar vid statsregleringens uppgörande emot förväntan visa sig otillräckliga för de beslutade utgifterna, kan ju riksbanken lemna det för tillfället nödiga lånet, i händelse sådant ej behöfver tagas för guldvalutors anskaffande, och olägenheten af den skuldsättningen blifver då ingen, enär ju ränta och amortering tillfalla riksbanken, för hvilken det ju tydligen innebär en fördel att få disponera sin egen vinst. — Mig synes frågan dessutom vara en *spar-samhetsfråga*, ty det är aldeles gifvet, att ju mer penningar man har att gifva bort, ju mindre sparsam är man.

Herr Jansson i Krakerud: Herr vice talman! Jag medger gerna, att jag icke har några fackkunskaper i detta ämne. Men nog förefaller mig denna diskussion ganska besynnerlig. Man säger, att riksbanken icke skulle få någon nytta af eller blifva stärkt med anledning deraf, att man bibehölle hela vinsten åt nämnda bank. Om man t. ex. bibehölle hela vinsten för de enskilda bankerna och sålunda icke gjorde någon utdelning deraf åt principalerna, så måste vi väl ändå erkänna, att deras ställning skulle blifva starkare, och att sålunda, om principalerna i en framtid komme på den idén att dela det kapital, som funnes i banken, de finge större utdelning, än om de hvarje år delade ut den vinst, som finnes. Det förefaller mig, som om förhållandet skulle ställa sig ungefär likadant med riksbanken.

*Angående
användande
af 1889 års
bankovinst.
(Forts.)*

Nu säger man visserligen, att det stärker icke guldkassan. Det är en fråga, som är mycket svår att afgöra och som jag tycker, att de af herrarne, som äro bankmän, äro en liten smula ovissa om. Men det synes mig, att då riksbanken lånar ut pengar till nationen — kommer nämnda nation att medelst ränta skapa riksbanken en produkt, som skall stärka nämnda banks guldkassa det må nu vara sant, att de sedlar som banken utlemnar måste den äfven inlösa, men räntan på nämnda sedlar skall alltid komma att stärka guldkassan. Om man antager — som herr Lyttkens också mycket riktigt gjorde — att det beror på export och import, så måste den, som exporterar, skapa sig en produkt, och denna produkt kan icke bestå i samma banksedlar, utan det är räntan på dessa sedlar, en ränta som skall komma att stärka riksbanken såsom fordringsegare. Ehuru jag icke har förmåga att i detalj tillkännagifva min tanke angående bankrörelsen, har jag dock tagit mig friheten att antydningssvis nämna detta. Jag skall sålunda yrka bifall till reservationen.

Herr Sven Nilsson: För min del hyser jag den öfvertygelse, att, äfven om riksbanken får behålla sin vinst, vi i alla fall skulle kunna slippa att låna. Det beror visserligen i någon på, huru vida Riksdagen beviljar en del anslag eller icke, men jag föreställer mig, att åtminstone en stor del af hvad Kongl. Maj:t begärt i anslag icke skall vinna Riksdagens bifall, och då finnes det efter min uppfattning alltid så stora tillgångar, som motsvara halfva bankovinsten, att man icke behöfver för den skull göra någon vidare upplåning för statens räkning. För min del vill jag, att riksbanken skall få behålla hela sin vinst, därför att jag önskar, att bankens lånerörelse bör ordnas i en annan riktning än hittills i afseende på sin utlåning. Det upplystes från statsrådsbanken, att riksbanken har för omkring 30 millioner kronor obehagnad sedelutgifningsrätt, och att detta egendomliga förhållande skulle enligt statsrådet och chefens för finansdepartementet uppgift bero derpå, att riksbanken icke kan finna några fullkomliga säkerheter för sin utlåning. Jag föreställer mig dock, att om riksbanken utlånade dessa medel för t. ex. en half procent eller åtminstone något lägre ränta än andra sedelutgifvande banker, så skulle den få en fullt tillräcklig utlåning med god säkerhet. Gör man detta, så går man visserligen in på konkurrens med privatbankerna, men derigenom kan man hålla räntan billigare i landet. Banken förtjenar visserligen på detta sätt mindre, men man gör på samma gång landet en mycket större tjänst med att hålla en billigare ränta på kapitalet, som derigenom kan komma näringarna till godo, än använda vinsten ofta till onödiga statsbehof. Jag tror således, att om riksbanken ordnade sin ställning på sådant sätt, vore detta bättre för landet än att taga denna summa, bortåt halfannan million kronor, till statsverket, i synnerhet då det icke behöfs. Under den sista tiden har räntan visserligen icke varit hög, men vi veta ju, hvilket tynande lif näringarna under den föregående tiden fört, just därför att vi i vårt land fått betala till och med dubbelt så hög ränta som i våra grannland, och förhållandet är ännu verkligen så, att våra näringsidkare få betala högre ränta än på de

flesta andra ställen i utlandet. Efter min uppfattning ligger det i riksbankens hand att kunna reglera detta förhållande, och får den behålla hela sin vinst, så måste den derigenom blifva stärkt och således kunna bättre möta konkurrensen med sin utlåning.

Jag anhåller därför om bifall till reservationen.

Angående användande af 1889 års bankovinst.
(Forts.)

Herr Bexell: Jag kan icke dela min länskamrats nyss uttalade åsigt, att icke anslagsfordringarna här vid riksdagen så väl från regeringens som från enskildes sida äro beroende på tillgångarna i statskassan. Tillgångar och efterfrågan spela dervid en ganska stor rol. Han sade: om vi icke hafva penningar, så gå nog anslagen lika fullt igenom, och då får det komma till rätta genom en förhöjd beskattning. Jag tror verkligen, att många här i kammaren, som nu rösta för anslag, skulle draga sig något tillbaka, om de trodde, att dessa anslag skulle täckas genom beskattning efter 2:dra artikeln.

I öfrigt instämmer jag med herr Sven Nilsson derutinnan, att riksbankens obegagnade sedelutgifningsrätt borde icke få ligga nere. Här inrättas aktiebanker, hvilka icke kunna lemna penningar för mindre än åtta à nio procent ränta, visserligen icke synbart men genom åtskilliga svängningar. Detta gör, att det redan inträffat och kommer att vidare inträffa, att, såsom finansministern sade, här icke finnes tillgång på säkra lånesökande i riksbanken.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr Petersson i Boestad: Jag vill blott tillkännagifva, att jag yrkar afslag å utskottets hemställan och bifall till reservationen, ty jag anser, att riksbanken bör sjelf förvalta sina tillgångar; och kunde räntan i någon mån nedsättas, så vore det väl, det blefve ju i alla fall en vinst för de lånsökande.

Öfverläggningen var slutad. Herr vice talmannen gaf, enligt de yrkanden som derunder förekommit, propositioner *dels* på bifall till utskottets hemställan och *dels* på afslag derå och bifall i stället till det yrkande, som innefattades i den af herr Hörnfeldt m. fl. afgifna, vid memorialet fogade reservation, och fann herr vice talmannen svaren hafva utfallit med öfvervägande ja för den förra meningen. Votering blef emellertid begärd och företogs enligt följande, nu uppsatta och af kammaren godkända voteringsproposition:

Den, som bifaller hvad bankoutskottet föreslagit i 1:sta punkten i dess memorial n:o 9, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har kammaren, med afslag å utskottets nämnda förslag, bifallit det yrkande, som framstälts af herr Hörnfeldt m. fl. i deras vid memorialet fogade reservation.

Omröstningen visade 67 ja mot 55 nej, i följd hvaraf utskottets hemställan af kammaren bifallits.

Mom. 2.

Bifölls.

§ 9.

Föredrogs och bifölls lagutskottets utlåtande n:o 34, i anledning af väckt motion om vissa ändringar i gällande grufvestadga.

§ 10.

Likaledes biföllos statsutskottets härefter, hvar för sig, föredragna utlåtanden:

n:o 40, med anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående tillstånd för Borås jernvägsaktiebolag att af bolagets skuld till riksgäldskontoret afbetala 300,000 kronor m. m.; och

n:o 41, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsbidrag för utrotande af ollonborrhane inom Hallands och Kristianstads län.

§ 11.

*Angående
försäljning
af en del af
den s. k. lasa-
rettstomten i
Falun.*

I ordningen förekom vidare statsutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en del utaf den s. k. lasarettstomten i Falun.

Kongl. Maj:t hade i sin förevarande proposition föreslagit Riksdagen att medgifva, att ifrågavarande tomtedel måtte för i den kongl. propositionen angifvet ändamål mot ett pris af tvåtusen femhundra kronor få till de särskilda socknar inom Kopparbergs län tillhörande skogsmedelsfonder försäljas, äfvensom att köpeskillingen måtte bland statsverkets inkomster redovisas under titel extra uppbörd; och hemstälde utskottet i föreliggande utlåtande,

att Riksdagen måtte på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts förevarande framställning, att Riksdagen medgäfvit, att ifrågavarande del af den s. k. lasarettstomten i Falun finge för omförmälda ändamål mot ett pris, beräknadt efter två kronor 50 öre för qvadratmeter, till ofvan nämnda skogsmedelsfonder försäljas; äfvensom att köpeskillingen måtte bland statsverkets inkomster redovisas under titel extra uppbörd.

Häremot hade reservationer anmälts:

af herrar grefve *G. Sparre*, *H. P. P. Tamm*, *O. W. Odelberg*, grefve *E. C. A. Piper*, *F. Boström*, *P. J. von Ehrenheim* och *V. N. Ekenman*;

af herr *E. V. R. L. Königsfeldt*; samt

af herrar *Sven Nilsson*, *P. Pehrson* i Törneryd och *A. Persson* Mörarp, hvilka sistnämnda yrkat, att utskottet skulle hemställa, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen afslås.

Angående försäljning af en del af den s. k. lasarettstomten i Falun.
(Forts.)

I fråga härom anförde:

Herr Olsson i Sörnäs: Äfven om jag med mitt yttrande skulle riskera att anses tala i egen sak, kan jag icke låta utskottets framställning i frågan gå förbi utan anmärkning. Mig synes det nemligen icke riktigt, att utskottet anför såsom skäl för en höjning af det för tomtens inköp af Kongl. Maj:t föreslagna priset, att skogsmedelsfonderna äro så kapitalstarka, att de väl kunna hafva råd att betala en sådan förhöjning. Detta är enligt min mening i och för sig icke något skäl. Visserligen är det sant, att dessa fonder äro kapitalstarka, men det kan likväl blifva fråga om, huru vida det vore honnett af staten att af en sådan anledning höja priset utöfver det verkliga värdet. Jag skall med anledning häraf anhålla att få upplysa om, att den för byggnaden afsedda delen af de s. k. lasarettstomterna icke har något synnerligen stort värde. Tomten är belägen vid Trotsgatan i en sumpig trakt utmed den s. k. Trumbäcken, gränsande till nio obebyggda tomter, som man icke kunnat få sälja. Skälet, hvarför skogsmedelsfonden likväl önskar bygga der, är, att denna tomt ligger nära landsstatens hus, och att det skulle blifva bekvämt att hafva denna byggnad i närheten. För öfrigt inkräktar tomtdelen en obetydlig del af statens stora tomt och kommer icke att hindra, att andra byggnader, som kunna finnas med statens fördel förenliga, uppföras på den kvarvarande delen af lasarettstomten. I sammanhang härmed vill jag också lemna den upplysningen, att strax söder om den ifrågavarande tomtdelen ligger en öppen plats, som är större än denna, och hvilken staden för sitt behof inköpt för 2,000 kronor. Under sådana förhållanden, och då det icke synes mig vara skäl att höja det pris, Kongl. Maj:t föreslagit, yrkar jag bifall till Kongl. Maj:ts förslag om ett pris af 2,500 kronor, hvilket belopp utgör full betalning för tomten, och afslag på utskottets hemställan.

Chefen för finansdepartementet, herr statsrådet friherre von Essen: Herr vice talman, mina herrar! Frågan kan synas obetydlig, allra helst som det här gäller att taga ut en högre kostnad af kommuner, som hafva så rika tillgångar, att det för dem icke spelar någon rol, om köpeskillingen bestämmes på det ena eller andra sättet. Men det kan, som den siste talaren nämnde, vara skäl att hålla sig vid ett rättvist pris, och därför har Kongl. Maj:t ansett den af magistraten verkställda värderingen vara den riktigaste, emedan magistraten vore en myndighet, som man kunde tilltro fullständig opartiskhet. Sedan har jag för egen del förskaffat mig upplysningar, att det pris, som magistraten åsatt, är det högsta, till hvilket tomten kan värderas, och detta har varit ett ytterligare skäl för mig att tillstyrka Kongl. Maj:t att antaga magistratens värdering.

Angående
försäljning
af en del af
den s. k. lasa-
rettstomten i
Falun.
(Forts.)

Herr Vahlin: Jag är fullt opartisk i saken och ber att få instämman med min landsman deri, att det pris utskottet ansett böra åsättas tomten är allt för högt. Jag förenar mig således med honom i hans yrkande på bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Sven Nilsson: Det måste vara synnerligen ondt om tomter att bygga på i Falun eller deromkring, efter som man nödvändigt skall hafva statens egendom för ifrågavarande ändamål. Vore förhållandet det, att ingen tvist uppstått om sjelfva värdet på tomten, skulle jag för min del icke sätta mig emot förslaget. Men då en sådan summa, som Kongl. Maj:t föreslagit, är för låg i jemförelse med värdet på tomten, och då det, enligt hvad som upplysts i utskottets betänkande, kan ifrågasättas, huru vida äfven det pris utskottet föreslagit är öfverensstämmande med tomtens verkliga värde, samt det, enligt min tanke, icke är någon risk för att dessa personer, bolag eller hvad de kallas, icke skola kunna få köpa andra tomter, som icke tillhöra staten, inom Falu stad, så har man med ett afslag icke gjort dem någon orätt.

Jag kan heller icke förstå, att staten har något behof att afstå den ifrågavarande platsen. Vore det fråga om ett allmänt behof, om att lemna denna tomt till någon skola eller allmän inrättning skulle jag vilja sätta ett ännu lägre pris för att afstå densamma. Men då intet sådant behof föreligger, och det icke bör vara omöjligt för bolagen att skaffa sig annan plats af enskilde personer, och staten ju icke är i behof att sälja, tvärtom i en framtid kan komma att behöfva tomten för eget byggnadsbehof, så anhåller jag för min del om rent afslag på så väl utskottets som Kongl. Maj:ts förslag.

Herr Peterson i Hasselstad: Jag skall anhålla om bifall till utskottets förslag. Det är känt, att Första Kammaren redan bifallit hvad utskottet hemställt, och därför tror jag det är klokast, att äfven denna kammare gör det, i fall man vill hafva frågan fram, ty annars faller den ju. Jag skall därför sluta med hvad jag började och anhålla om bifall till utskottets hemställan.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr vice talmannen till proposition upptagit de olika yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 12.

Slutligen föredrog, hvart efter annat, och biföllos statsutskottets utlåtanden:

n:o 43, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring i villkoren för öfverlåtelse till Göteborgs stad af eganderätten till kronans andel i förra ostindiska kompaniets fastighet i nämnda stad;

och n:o 44, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående afsöndring af jord från indragna militiebostället Vissefjerda Storegård n:o 1 i Kalmar län.

§ 13.

Till bordläggning anmäldes:

statsutskottets memorial:

n:o 45, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens *fjerde* hufvudtitel;

n:o 46, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till stambanan genom öfre Norrland; och

n:o 47, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya relementet för riksgäldskontoret;

bevillningsutskottets memorial

n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:sta punkten af bevillningsutskottets betänkande (n:o 3) angående allmänna bevillningen;

lagutskottets memorial och utlåtanden:

n:o 35, i anledning af Andra Kammarens återremiss af utskottets utlåtande (n:o 26) öfver väckt motion om ändrad lagstiftning rörande rätt för utlänning att besitta fast egendom i riket;

n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878;

n:o 37, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 7 § i förordningen om allmän flottled den 30 december 1880;

n:o 38, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadganden angående lagfart å fång till fast egendom; och

n:o 39, i anledning af väckta motioner om ändringar i skiftesstadgan den 9 november 1866; samt

Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande

n:o 22, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om skydd mot af elektriska ledningar föranledd fara för person och egendom.

§ 14.

Anmäldes och godkändes bevillningsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 27, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förnyad förordning angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

§ 15.

Justerades protokollsutdrag.

§ 16.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr	<i>S. M. Olsson</i>	i Sörnäs	under 13 dagar fr. o. m. den 30 dennes,
»	<i>J. Bromée</i>	» 13	» » 30 »
»	<i>O. Erickson</i>	i Bjersby	» 10 » » 31 »
»	<i>N. Nilsson</i>	i Skärhus	» 12 » » 31 »
»	<i>C. Andersson</i>	i Hamra	» 11 » » 31 »
»	<i>Folke Andersson</i>	» 10	» » 31 »
»	<i>C. G. Anderson</i>	i Skeenda	» 11 » » 31 »
»	<i>G. Berg</i>	» 10	» » 31 »
»	grefve <i>R. De la Gardie</i>	» 8	» » 31 »
»	<i>N. Pehrsson</i>	i Önnerud	» 9 » » 30 »
»	<i>A. E. Petersson</i>	i Hamra	» 14 » » 31 »
»	<i>P. A. H. Stjernspetz</i>	» 8	» » 31 »
»	<i>O. Jonsson</i>	i Hof	» 13 » » 30 »
»	<i>P. G. Petersson</i>	i Brystorp	» 8 » » 2 instundande april.
»	<i>P. Larsson</i>	i Fole	» 14 » » 3 »
»	<i>C. G. Bruse</i>	» 8	» » 1 »
»	<i>A. Göransson</i>	» 8	» » 1 »
»	<i>P. Holm</i>	» 9	» » 1 »
»	<i>E. Westin</i>	» 8	» » 1 »
»	<i>C. Nyström</i>	» 8	» » 1 »
och	» <i>W. Gibson</i>	» 8	» » 2 »

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 2,16 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Tisdagen den 1 april.

Kl. $\frac{1}{2}$ 3 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 24 nästlidne mars.

§ 2.

Föredrogos, hvart efter annat, statsutskottets nedannämnda memorial:

n:o 45, med anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut i åtskilliga frågor rörande anslagen under riksstatens fjerde hufvudtitel;

n:o 46, med förslag till voteringsproposition i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande anslag till stambanan genom öfre Norrland; samt

n:o 47, med förslag till åtskilliga stadganden, hvilka böra införas i det nya reglementet för riksgäldskontoret;

och blef hvad utskottet i dessa memorial föreslagit och hemställt af kammaren godkänt.

§ 3.

Efter föredragning vidare af bevillningsutskottets memorial n:o 6, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 1:a punkten af samma utskotts betänkande n:o 3, angående allmänna bevillningen, blef den af utskottet föreslagna voteringspropositionen af kammaren godkänd.

§ 4.

Föredrogs och lades till handlingarna lagutskottets memorial n:o 35, i anledning af Andra Kammarens återremiss af utskottets utlåtande n:o 26,

öfver väckt motion om ändrad lagstiftning rörande rätt för utlänning att besitta fast egendom i riket.

§ 5.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:
lagutskottets utlåtanden n:is 36, 37, 38 och 39; samt
Andra Kammarens tillfälliga utskotts utlåtande n:o 22.

§ 6.

Godkändes konstitutionsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 28, till Konungen, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till ändrad lydelse af 74 § regeringsformen.

§ 7.

Till bordläggning anmäldes statsutskottets utlåtande n:o 9, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. ecklesiastikdepartementet.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag angående kammarens i dagens sammanträde fattade beslut.

§ 9.

Afgåfvos nya motioner af:

herr *P. Andersson* i Högkil, n:o 224, i fråga om upphörande eller inskränkning af skyldigheten att förrätta syner å indelta arméns torp;

herr *G. Erikson* i Myckelgård och herr *J. Bromée*, n:o 225, om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om handel med kokadt kaffe, té, chokolad och andra tillagade icke spirituösa drycker.

Dessa motioner begärdes på bordet och bordlades.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 3 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.

Onsdagen den 2 april.

Kl. 1 e. m.

Kammarens förhandlingar leddes af herr vice talmannen.

§ 1.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne mars.

§ 2.

Efter föredragning af de i gårdagens sammanträde aflemnade motioner hänvisades:

herr *P. Anderssons* i Högkil motion, n:o 224, till kammarens tillfälliga utskott n:o 3; och

herrar *G. Eriksons* i Myckelgård och *J. Bromées* motion, n:o 225, till tillfälliga utskottet n:o 2.

§ 3.

Föredrogos, hvart efter annat, och biföllos lagutskottets nedan-nämnda utlåtanden:

n:o 36, i anledning af väckt motion om ändring i stadgan angående skjutsväsendet den 31 maj 1878;

n:o 37, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 7 § i förordningen om allmän flottled den 30 december 1880; samt

n:o 38, i anledning af väckt motion om ändring i gällande stadgan angående lagfart å fång till fast egendom.

§ 4.

Härefter förekom till behandling lagutskottets utlåtande n:o 39, *Om ändringar i skiftesstadgan* den 9 november 1866.

Om ändringar i skiftesstadgan.
(Forts.)

Mom. 1.

Bifölls.

Under *mom. 2* hemställde utskottet, att Riksdagen ville med anledning af en inom Andra Kammaren af herr *J. P. Jansson* i Saxhyttan väckt motion, n:o 139, för sin del antaga följande

Lag

angående ändrad lydelse af första stycket af 135 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866.

Härigenom förordnas, att första stycket af 135 § i Kongl. Maj:ts förnyade nådiga stadga om skiftesverket i riket den 9 november 1866 skall erhålla följande ändrade lydelse:

När, på sätt i nästföregående § föreskrifves, underdåniga besvär öfver egodelningsrättens utslag inkommit, bör ordföranden genast låta ena exemplaret af besvärshandlingarna tillställas den, som enligt § 105 i denna stadga blifvit utsedd att förvara protokoll och öfriga förrättningshandlingar, eller, om hinder därför möter, annan delegare; låte ock kungörelse derom uppläsas från predikstolen i den eller de socknar, der jorden är belägen, med föreläggande för de icke klagande delegarne att, vid förlust af rättigheten att vidare varda i målet hörde, inom en månad efter kungörandet till ordföranden ingifva underdånig förklaring. Erfordras förklaring från skiftesmannen, böra handlingarna tillställas denne med föreläggande att inom en månad derefter, vid påföljd, som nyss är nämnd, underdånig förklaring aflemna. Sedan förklaring inkommit, eller den dertill förelagda tid tilländalupit utan att förklaring blifvit afgifven, åligge ordföranden att besvärshandlingarna, jemte kartor, protokoll och öfriga skifteshandlingar, ofördröjligen till Vår justitierevisionsexpedition insända.

Efter uppläsande häraf anförde

Herr Sundberg i Haparanda by: Jag är icke riktigt belåten med ett uttryck, som lagutskottet i sitt till kammarens antagande framlagda ändringsförslag använt, då utskottet föreslår, att *icke klagande delegare* skola inom viss tid efter det kungörelse om besvär öfver egodelningsrättsutslag blifvit uppläst från predikstolen i den eller de socknar, der jorden är belägen, vid förlust af rättigheten att vidare varda i målet hörde, till egodelningsrättens ordförande afgifva underdånig förklaring.

Skiftesstadgans nu gällande bestämmelse innehåller, att dylika besvär skola tillställas *vederbörande parter*. Om man då frågar sig, hvilken skilnad det är mellan uttrycken "vederbörande parter" och "delegare", så finner man, att under det förra uttrycket inbegripas alla, som enligt skiftesstadgan hafva rätt att vid laga skifte föra talan, och det är icke blott delegarne i skifteslaget och skiftes-

förrättaren, utan äfven i vissa fall allmänna ombud. Man kan nemligen tänka sig det förhållande, att Kongl. Maj:t och kronan föra talan i ett skiftesmål utan att vara delegare. Talan föres för det allmännas rätt och bästa, och dess ombud är då på sätt och vis part i detta mål, men icke delegare. Men med antagande af den ordställning, som lagutskottet föreslagit, skulle besvär öfver egodelningsrättens utslag icke nödvändigtvis komma att delgifvas de allmänna ombuden. Med ändring af det föreslagna uttrycket "de icke klagande delegarne" till "de icke klagande parterna", anser jag denna otydlighet vara undanröjd. Jag anhåller därför, herr talman, att detta utlåtande måtte till lagutskottet återförvisas för omredigering af den nu anmärkta delen af dess utlåtande.

Om ändringar i skiftesstadgan.
(Forts.)

Vidare anfördes icke; och sedan propositioner gifvits först på bifall till utskottets hemställan och derefter på återremiss, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 5.

Föredrogs och bifölls Andra Kammarens fjerde tillfälliga utskotts utlåtande n:o 6 (i samlingen n:o 22), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t i fråga om skydd mot af elektriska ledningar föranledd fara för person och egendom.

§ 6.

Föredrogs och bordlades för andra gången statsutskottets utlåtande n:o 9.

I sammanhang härmed tillkännagaf herr vice talmannen, att, enligt inom talmanskonferensen träffad öfverenskommelse, statsutskottets ifrågavarande utlåtande komme att företagas till behandling i kammarnes sammanträden fredagen den 11 innevarande april.

§ 7.

Anmälades och godkådes Riksdagens kanslis förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 28, till Konungen, angående inrättande af industrilotterier.

§ 8.

Justerades protokollsutdrag; hvarefter kammarens ledamöter åtskildes kl. 1,32 e. m.

In fidem

A. E. J. Johansson.